

Högsta förvaltningsdomstolen

HFD 2014 ref. 39

HÖGSTA
FÖRVALTNINGSDOMSTOLENHÖGSTA FÖRVALTNINGS-
DOMSTOLEN
Bered Enhet 1

Ink. 2021-03-24

Målnummer: 2908-13

Avdelning:

INKOM: 2021-03-25

MÅLNR: 1788-21

Beslut

Mål nr: 1788-21

Bil.: 2

Avgörandedatum: 2014-06-03

Rubrik: Synnerliga skäl har ansetts föreligga för omprövning av beslut om efterlevandepension enligt 113 kap. socialförsäkringsbalken.

Lagrum: 113 kap. 31 § socialförsäkringsbalken (2010:110)

Rättsfall: FÖD 1992:2

REFERAT

M.B. beviljades den 7 juli 1998 efterlevandepension i form av omställningspension och änkepension från och med juni 1998. Änkepensionen betalades ut från och med juli 2004 då omställningspensionen upphörde. Pensionsmyndigheten omprövade den 5 juli 2011 sitt beslut av den 7 juli 1998 och beslöt att dra in änkepensionen från och med juli 2011. Som skäl för beslutet angavs att M.B. aldrig haft rätt till änkepension eftersom hon och hennes bortgångne make inte hade varit gifta i minst fem år före den 31 december 1989 och då inte heller haft barn tillsammans.

M.B. överklagade Pensionsmyndighetens omprövningsbeslut hos förvaltningsrätten och yrkade att det skulle undanröjas. Hon anförde bl.a. följande. Om hennes änkepension dras in kommer familjen att tvingas sälja bostaden. Hennes och barnens liv kommer att få en väldigt stor negativ förändring. Denna änkepension är något som hon har budgeterat sitt liv efter, eftersom den enligt Försäkringskassan skulle betalas ut tills hon blev 65 år.

Förvaltningsrätten i Uppsala (2012-09-11, ordförande Törnqvist) yttrade, efter att ha redogjort för tillämpliga bestämmelser och utredningen i målet: Fråga i målet är om Pensionsmyndigheten haft skäl för att dra in M.B:s änkepension fr.o.m. juli 2011. I övergångsbestämmelser till de bestämmelser i lagen om allmän försäkring som gällde fr.o.m. år 1990 förutsatte änkepension i ett fall som det nu aktuella bl.a. att makarna vid utgången av år 1989 varit gifta i minst fem år eller att de vid utgången av år 1989 haft barn tillsammans. - Av rättssäkerhetsskäl är huvudregeln att ett gynnande förvaltningsbeslut inte kan ändras till nackdel för en enskild person. Denne ska kunna lita på att ett meddelat beslut står fast och kunna inrätta sin situation efter det. Den lagstadgade möjligheten att utan begränsning i tid ompröva ett beslut till nackdel för en enskild person ska därför tillämpas mycket restriktivt. - Förvaltningsrätten konstaterar att Försäkringskassan vid tiden för det ursprungliga beslutet den 7 juli 1998 hade tillgång till ett fullständigt beslutsunderlag. Av M.B:s ansökan framgår vilket år makarna gifte sig, när hennes man avled samt vilka år deras gemensamma barn föddes. Att Försäkringskassan inte beaktat att M.B. inte uppfyllde förutsättningarna för att få änkepension innebär inte att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag. Fråga är då om synnerliga skäl föreligger för att ändra beslutet till M.B:s nackdel. - I förarbetena (prop. 1997/98:151 s. 754) till den äldre bestämmelsen i 13 kap. 13 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension anges bl.a. följande. Det är vidare möjligt att utan begränsning i tiden ompröva ett beslut som blivit felaktigt på grund av att underlaget för beslutet var uppenbart felaktigt eller ofullständigt eller om det föreligger andra synnerliga skäl. Det kan t.ex. gälla situationer då ett beslut blivit fel på grund av att uppgifterna i något register som användes då beslutet fattades var fel eller att uträkningar eller liknande blivit fel till följd av något systemfel. En sådan omprövning kan då göras både när det är till fördel och när det är till nackdel för den försäkrade. En omprövning med stöd av bestämmelsen i detta stycke kräver att det föreligger uppenbart fel eller synnerliga skäl, som ett

systemfel, varför den inte torde komma att tillämpas särskilt ofta. Även här gäller att alltför små och betydelselösa fel inte bör medföra någon omprövning. - Felet har inte uppstått till följd av något systemfel, utan till följd av att Försäkringskassan har tolkat beslutsunderlaget felaktigt. Försäkringsöverdomstolen (FÖD) har i FÖD 1992:2 prövat ett fall om indragning av änkepension då det först sedan två år förflutit upptäcktes att ett beslut om folkpension i form av änkepension blivit felaktigt eftersom änkan inte hade rätt till sådan pension. FÖD fann, med hänsyn till storleken av de pensionsförmåner som skulle ha utgetts till den aktuella personen om ändring inte skett, att det förelåg synnerliga skäl för ändring trots att två år förflutit sedan beslutet meddelades. - I förevarande fall har det gått tretton år från det att Försäkringskassan beviljade änkepension till dess Pensionsmyndigheten beslutade att dra in den. Pensionsmyndigheten har i sitt beslut inte angett på vilken grund beslutet har omprövats, utan enbart angett att det har kommit fram att M.B. inte uppfyller villkoren för änkepension. Med hänsyn till den långa tid som har förflutit sedan änkepensionen beviljades och att M.B. därför kan antas ha inrättat sitt liv efter förmånen finner förvaltningsrätten att det inte föreligger synnerliga skäl för att dra in den beviljade änkepensionen (jfr prop. 1977/78:20 s. 96). - Förvaltningsrätten finner således sammanfattningsvis att Pensionsmyndigheten inte har haft stöd i 113 kap. 31 § socialförsäkringsbalken för att ompröva Försäkringskassans beslut från den 7 juli 1998. Överklagandet ska därför bifallas och Pensionsmyndighetens beslut undanröjas. - Förvaltningsrätten bifaller överklagandet och undanröjer Pensionsmyndighetens beslut den 5 juli 2011.

Pensionsmyndigheten överklagade förvaltningsrättens dom och yrkade att kammarrätten skulle upphäva domen och fastställa Pensionsmyndighetens beslut.

M.B. bestred bifall till överklagandet.

Kammarrätten i Stockholm (2013-02-15, Svahn Lindström, Westerling, Bohlin, referent) yttrade: M.B. beviljades den 7 juli 1998 änkepension utan att förutsättningarna för det var uppfyllda. Frågan i målet är om det föreligger synnerliga skäl för omprövning av beslutet till hennes nackdel. - Kammarrätten konstaterar att det har förflutit mycket lång tid sedan förmånen beviljades och att det kan antas att M.B. har inrättat sitt liv efter förmånen. Även med beaktande av det stora belopp som är i fråga, anser kammarrätten att dessa omständigheter innebär att det inte finns synnerliga skäl att dra in den beviljade pensionen. Överklagandet ska därför avslås. - Kammarrätten avslår överklagandet.

Pensionsmyndigheten överklagade kammarrättens dom och yrkade att Högsta förvaltningsdomstolen skulle upphäva domen och fastställa Pensionsmyndighetens beslut. Pensionsmyndigheten anförde bl.a. följande. Den änkepension som felaktigt utbetalats till M.B. fram till juli 2011 uppgår till ca 397 000 kr. Om beslutet inte kan omprövas kommer hon att sammanlagt ha erhållit ca 1 210 000 kr när änkepensionen upphör 2026. I ett avgörande från Försäkringsöverdomstolen (FÖD 1992:2) har ett belopp om 190 000 kr som felaktigt skulle ha utbetalats som änkepension ansetts utgöra synnerliga skäl för ändring av ett beslut. Det är oklart vilket belopp som i sig kan tänkas vara synnerliga skäl för omprövning enligt 113 kap. 31 § socialförsäkringsbalken. Det är vidare oklart om en tidslängd om 13 år innebär att det aldrig kan finnas synnerliga skäl för omprövning. En fråga som också uppkommer är om tiden i sig ska vara ensamt avgörande eller om beloppet och tidsfaktorn ska stå i viss relation till varandra.

M.B. ansåg att överklagandet skulle avslås och anförde bl.a. att det skulle få stora konsekvenser för hennes och hennes barns tillvaro om pensionen drogs in.

Högsta förvaltningsdomstolen (2014-06-03, Jermsten, Nord, Saldén Enérus, Silfverberg, Bull) yttrade:

Skälen för avgörandet

Astrid Klerung
Bergsvägen 19
681 35 Kristinehamn

Beslutet gäller: 500626-2363
Diarienummer: BES 2017-2006

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN
Ink. 2021-03-24
Mål nr: 1788-21
Aktbil: 3

Omrövning av beslut om allmän pension

Du har begärt omrövning av sammanfattande beslut den 17 maj 2017 avseende allmän pension. Du vill att beslutet ska ändras och skriver att din garantipension har minskats med 38 kr/mån.

Beslut

Beslutet ändras inte.

Motivering till beslutet

Du har haft allmän pension i form av garantipension sedan juni 2015. Då var din garantipension 5 637 kr/mån före skatt. Från och januari 2017 är din garantipension 5 675 kr/mån. Den har inte ändrats och påverkas inte av din pension från Norge.

Beslutet den 17 maj 2017 är ett sammanfattande beslut som enligt EU-regler ska skickas till pensionstagare när alla aktuella EU/EES-länder har fattat beslut om pension. Beslutet har därför skickats till dig efter att NAV Pensjon fattat beslut om din pension därifrån. I ett sammanfattande beslut redovisas de ursprungligt beviljade pensionsbeloppen. Därför redovisas beloppet för din garantipension som var aktuellt från och med juni 2015.

Pensionsmyndigheten har fattat det här beslutet med utgångspunkt i bestämmelser i socialförsäkringsbalken.

Med vänlig hälsning

Pensionsmyndigheten

Hanna Johansson
Omrövare
010-454 39 20

Regeringskansliet

Regeringskansliets rättsdatabaser

Post 1 av 1 träffar

SFS-nummer · 2009:1173 ·

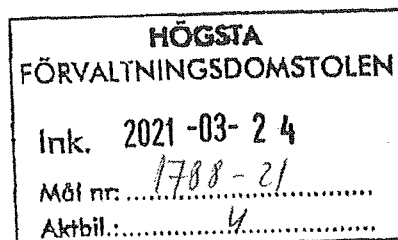
Förordning (2009:1173) med instruktion för Pensionsmyndigheten

Departement: Socialdepartementet

Utfärdad: 2009-11-19

Ändring införd: t.o.m. SFS 2019:216

Ikraft: 2010-01-01

Uppgifter

1 § Pensionsmyndigheten är förvaltningsmyndighet för ålderspensionssystemet inom socialförsäkringen och för andra förmåner och ersättningar som enligt lag eller förordning ska administreras av myndigheten.

2 § Myndigheten ska

1. ge allmänheten information om pensioner och andra förmåner som avses i 1 § och se till att denna ges utifrån den enskildes behov,

2. informera och ge pensionssparare och pensionärer en samlad bild av hela pensionen samt informera om vilka faktorer som påverkar pensionens storlek, hur stor pensionen kan antas bli och tydliggöra vilka konsekvenser olika val kan få för pensionen,

3. stärka pensionssparares och pensionärers ställning som konsumenter av finansiella produkter inom pensionsområdet genom att ge vägledning som är anpassad till kvinnors och mäns behov och livssituation,

4. följa, analysera och förmedla ålderspensionssystemets utveckling och effekter för enskilda och samhälle,

5. säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott,

6. verka för lagenlighet och enhetlighet vid rättstillämpningen för bestämmande av pensionsgrundande inkomst,

7. medverka i EU-arbetet och annat internationellt samarbete samt vid behov representera Sverige inom sitt verksamhetsområde,

8. integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet, och

Astrid Klerung
Bergsvägen 19
681 35 Kristinehamn

ÖVERKLAGAN

2020-06-15

Beslut: 2019-09-162335
Personnummer: 19500626-2363
Telefonnummer: 070-553 06 26

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN
Ink. 2021-03-24
Mål nr. 1788-21
Aktbil. 5

Till Förvaltningsrätten

Hur beslutet ska ändras

Jag begär härmed att ovanstående beslut hos Pensionsmyndigheten ogiltighetsförklaras av Förvaltningsrätten och att min svenska garantipension fortsatt ska beräknas på samma sätt som den har gjort från och med att jag fick norsk Alderspension i juli månad 2017 och fram till och med maj månad i år, 2020.

Varför beslutet ska ändras

Myndigheten motiverar omräkningsbeslutet på ett beslut i EU-domstolen från 2017-12-07. Den tillämpar alltså domstolens beslut **retroaktivt**, vilket, när det drabbar en enskild individ negativt, knappast kan vara domstolens avsikt.

I dokument PID168293 version 2 för *Hanna Johansson (HJ)* på myndighetens juridikavdelning ett långt resonemang för att rättfärdiga att myndigheten vid samordning av svensk garantipension räknar om dem oaktat om de har beviljats:

1. före beslutet i EU-domstolen
2. i tidsintervallet mellan beslutet i EU-domstolen och beslutet i Högsta Förvaltningsdomstolen
3. efter beslutet i Högsta Förvaltningsdomstolen

I dokumentet saknas en analys av hur många individer i respektive grupp 1–3 ovan, som drabbas negativt av det föreslagna beslutet och till vilken grad. *HJ* skriver visserligen att det i enskilda fall kan handla om en minskning med flera tusen kronor i månaden men istället för att värna om pensionstagarna, den svagare parten, så väljer *HJ* att värna om myndigheten, den starkare parten, med hänvisning till att allt blir så mycket enklare då för myndigheten.

I maj 2017 begärde jag omprövning av ett beslut om allmän pension. Själva beslutet är ointressant. Intressant är dock att *HJ*, som fattade beslutet, skriver: "Från och [med] januari 2017 är din garantipension 5675 kr/mån. Den har inte ändrats och påverkas inte av din pension från Norge.", se diarienummer BES 2017-2006. Det som var sanning redan före 2017-05-31 och åtminstone fram till 2017-12-07 vill nu myndigheten ändra på, utan att ta hänsyn till pensions-tagare, som har **planerat** sina pensionsuttag med ledning av vid varje tidpunkt **gällande regler**.

När min make och jag har påbörjat eller förändrat våra pensionsuttag, så har vi fattat besluten utifrån **aktuella regler vid varje enskilt tillfälle**. Vi trodde att Sverige hade ett pålitligt pensionssystem där ingen kunde få en **pågående** utbetalning försämrad på annan grund än indexjusteringar, som lär bli fallet snart, eller om felaktiga uppgifter har lämnats. Hur skulle vi kunna ha planerat för "bakläxan" från EU-domstolen? Så vitt mig bekant så har alla förändringar av pensionssystemet varit kända åtskilliga år innan de har trätt i kraft och de har heller inte påverkat **pågående** utbetalningar negativt. Vid i **förväg** kända förändringar, så har en individ i varje fall i teorin en chans att fatta de "rätta" besluten.

Jag vill ånyo påpeka, att när min svenska garantipension samordnades med min norska Alderspension, så var inte beslutet fattat i EU-domstolen och därmed hade min make och jag ingen möjlighet att planera pensionsuttagen utifrån hur myndigheten nu vill tillämpa beräkningen av samordningen. I mitt fall handlar det om en minskning från 6152 kr/månad ned till 1952 kr/månad före skatt.

Slutligen:

Kristinehamn som ovan

Astrid Klerung